

Itron-Varia an Dizingalded

Tonket e oa deziad ar 15 a viz Ebrel 2019 da vezañ un deziad istorel. Embannet e vije bet war ar groaz ur gwir bolitikerezh nevez, unan eus ar re a vije bet o klask lakaat un termen d'an Dizingalded a oa penn-kaoz da luskad ar jilettenoù melen. Un tan-gwall en deus merket istor an deziad-mañ avat, hini iliz-veur Itron-Varia e Pariz.

Siwazh deomp holl, ez eo anavezet mat an taniou-gwall er vro. Menegiñ a c'heller hini Breujoù Breizh er bloavezh 1994 pe c'hoazh hini iliz-veur Naoned er bloavezh 1972. Ilizoù all o deus bet da c'houzañv seurt gwalleurioù. Hini Sant-Tegoneg da skouer zo bet adsavet un nebeud bloavezhioù war-lerc'h bezañ bet devet, ha krog eur da adsevel iliz Itron-Varia a Drugarez e Tremael e penn-kentañ ar bloaz-mañ [s.o. *Bremañ*, niv. 411].

Gwarezet mat eo glad ar Republik ha gwel a se evidomp-holl. War dachenn ar glad istorel ez eo mat d'al lezenn bezañ ingal d'an holl. Skiantel ha teknikel e rank bezañ, koulz lavaret. Met ar raktres lezenn zo bet savet da-heul tan-gwall Itron-Varia Pariz zo kontrol-mik da gement-se. Diskouez a ra ivez c'hoant ar gouarnamant da lakaat Pariz dreist ar re all, betek lakaat an holl da baeañ evit parrez pinvidikañ ar Republik... Ha war a weler eo prest an holl dilennidi vreted da asantiñ da gement-se, ar pezh zo mantrusoc'h c'hoazh.

➔ ILIZ AR MEDIAOÙ HAG ILIZ AR MAEZIOÙ

Abalamour m'eo anavezet ar Werc'hez evit bezañ dibar ez eo lies he lesanvioù er bed holl. Brudet eo er vro da skouer evel Itron-Varia a Drugarez, a Druet, an Iskuit, ar Mor, ar Porzhou, an Dreinded, an Nec'h, ar Sklaerder pe c'hoazh a Wir Sikour. Diniver eo an ilizoù hag ar chapelioù gouestlet dezhi. Dianav e vez alies-mat ganeomp ar glad-se ha pa 'z afe da get zoken.

Kement-se a oa c'hoarvezet e miz Mezheven 2016 pa oa bet devet Itron-Varia a Drugarez, iliz parrez Tremael e Treger. Kaoz a oa bet eus an tan-gwall-se er mediaoù breton evel-just hag eus an teñzorioù ken prizius all bet devet an devezh-se : framm-koad an doenn ha sableroù livet ar 16^{vet} kantved, delwennoù kozh, pezhioù arrebueri diniver... Ha livadurioù "hent ar groaz" bet taolennet gant Zavier Langleiz er bloavezh 1935.

Siwazh deomp, ha siwazh din, rak n'anavezen ket ar seurt teñzorioù. Siwazh din ivez rak ne oa ket deuet ar c'heloù eus an distruj-se betek ennon. Paneve tan-gwall Pariz, ne vijen ket bet kelaouet dre ar rouedadoù sokial eus seurt distrujoù a oa bet n'eus ket ken pell zo er vro. Kriz eo gwirvoud ar mediaoù rak paket omp holl gant red an darvoudoù mediaouek ez omp lakaet da heuliañ e doare pe zoare... Ur gwir greizennañ sevenadurel eo ar c'hreizennañ mediaouek, hep mar ebet.

Daoust d'an dister a gaoz er mediaoù e vo nevesaet iliz Tremael memes tra. Kaset e vo al labour da benn diwar-bouez servij glad Kuzul-rannvro Breizh da gentañ-penn. Ul lec'hienn dispar (patrimoine.bzh) a ziskouez an iliz en he splannder, gwechall, a-raok an tan-gwall. Embannet e oa bet gant ar Rannvro warlene ul levrouestlet d'an iliz-se evit diskouez he finvidigezh aet da get. Ur tamm spi eo al labour-se ivez rak ijinañ a c'heller ar pezh a c'hello bezañ adsavet en amzer da zont, da lavaret eo a-benn un dek vloaz bennak, dre m'eo bet roet lañs d'ar chanter e penn-kentañ ar bloaz-mañ nemetken...

➔ AN DIZINGALDED STADET DRE UL LEZENN

N'eo ket aes evit ur barrez ken bihan ha Tremael – ur 500 den bennak zo o chom enni nemetken – ober war-dro ur chanter a seurt-se, ha pa vefe 96 % eus koust an adsevel, paeet gant an asurañsoù. Rak 4 % diwar ur 4 pe 5 milion a euroioù a chom uhel memestra. Un emglev Stad, Rannvro ha kumuniezh-kumunioù asambles gant ar roadennoù arc'hant zo bet kavet evit ar pezh a chomo da baeañ. Doujet eo bet ouzh al lezenn e kement doare zo, ha pa vefe evit an arc'hantaouiñ pe ar mod da adsevel...

Ne dalvez ket al lezennoù boutin evit an holl avat hag aze emañ an dalc'h. Kinniget ez eus bet neuze d'ar 24 a viz Ebrel, da vare kuzul ar vinistred, sevel ul lezenn a-ratozh evit nevesaat iliz-veur Pariz. N'eo ket dister koulskoude al lezennoù evit ober war-dro ar glad war diriad ar Republik ha n'eo ket dister kennebeut all an arc'hant puilh bet prometet a-berzh a bep seurt tud evit adsevel an iliz-se. Peadra zo da baeañ div wech al labour zoken ha peadra zo da vezañ nec'het bras c'hoazh o tizoleiñ danvez ar raktres lezenn.

Stadañ ar ra ar raktres lezenn-se dizingalded ar glad. Asantiñ a ra e c'hello chanter iliz-veur Pariz mont dreist al lezennoù boutin : skrivet eo ennañ an doare ma vo tu da chom hep heuliañ ar reolennoù boutin pa vefent re an arkeologiezh pe re ar glad. Reolennoù ar marc'had publik a c'hello bezañ lakaet a-gostez hag ijinet ez eus bet reolennoù dreistordinal evit aesaat ar roadennoù

Iliz-Veur Pariz o
teviñ.
D'ar 15 a viz
Ebrel 2019.

© erkahem

arc'hant digant an hiniennoù pe digant ar strollegezhioù publik lec'hel.

➔ PARIZ "INGALOC'H" EGET AR RE ALL...

Stadañ a ra ivez ar raktres lezenn-se e c'heller sevel lezennoù disheñvel evit Pariz. Padal e vez nac'het deomp pe da Gorsiz – en anv "Ingalded ar Republik" – lezennoù dreistordinal evit saveteiñ hor sevenadur. Ne c'hell ket departamant ar Mor-Bihan reiñ peadra da iliz Tremael, da skouer. Al

lezenn eo. Ar gwir en do da reiñ da iliz-veur Pariz avat. Ar raktres lezenn eo. Netra skianteloc'h...

E-doug ur sizhun, etre ar 15 hag ar 24 a viz Ebrel, ez eus bet kavet an tu da sevel ur raktres lezenn nevez evit astenn galloud an holl strolladoù lec'hel – rannvroioù, departamantoù ha kement zo – evit ma c'hellfent reiñ o arc'hant da adsevel Itron-Varia Pariz. Evit reiñ muioc'h d'ar vro, pa vefe evit ar glad, netra avat. Chom a raio neuze ar 15 a viz Ebrel 2019 un deziad

istorel, hini Itron-Varia an Dizingalded. Tan-gwall Pariz en deus roet tro d'ar galloud da ziskouez e c'hell empennañ reolennoù dreistordinal. N'int ket bet ijinet evit an digreizennañ, evit sevel lezennoù ispisial evit Pariz hag evit reiñ muioc'h a arc'hant d'hec'h iliz-veur ne lavaran ket. Mantrusoc'h c'hoazh : roet ez eus bet forzhik gant ar Vretonek ha gant o strollegezhioù publik. En o zouesk, Roazhon, ar Mor-Bihan ha Rannvro Breizh. Me ho ped, Itron-Varia an Dizingalded, pedit evito !

Samuel Julien